

2.6

Hummer

De offisielle norske fangstene av hummer er historiske lave, og mye av dagens fangster går utenom de offisielle registreringene. De innleverte fangstene har imidlertid steget svakt de siste årene, fra et bunnivå på under 30 tonn i 2000 til 59 tonn i 2006. Havforskningsinstituttets måleserie over fangstutviklingen på Skagerrakkysten har også vist en svakt positiv tendens de siste årene. I 2006 har imidlertid økningen i hummerfangstene stoppet opp. Det meldes nå om klart dårligere fangster på Sørlandskysten, og om svak oppgang på Vestlandet. Hva nå?

Jan A. Knutsen

(jan.atle.knutsen@imr.no)

Ann Lisbeth Agnalt

ann-lisbeth.agnalt@imr.no

Esben Moland Olsen

esben.moland.olsen@imr.no

Halvor Knutsen

halvor.knutsen@imr.no

Even Moland

even.moland@imr.no

I hele etterkrigstiden frem til 1960-tallet var Norge blant de land i Nord-Europa med de største fangstene av hummer. Inntektene fra hummerfisket var store og viktige for mange yrkesfiskere på kysten. Fangstene lå årlig mellom 600 og 1000 tonn i hele perioden. De siste 25 årene har de offisielle fangstene vært under 100 tonn, og siden ca. 1987 har de variert mellom 30 og 60 tonn hvert år (Figur 2.6.2).

Mye "svart fangst"

Det rapporteres stadig at store mengder fanget hummer ikke blir offisielt registrert, og de reelle fangstene er nok mye høyere enn for eksempel 53 tonn i 2004. Havforskningsinstituttets uavhengige fangstovervåkning på Sørlandet viser en jevn nedgang i hummerbestanden fra begynnelsen av 1950-årene helt til bunnåret 2000. Det er liten tvil om at for hard beskatning har vært hovedårsaken til nedgangen i bestanden.

Selv om beskatningsmønsteret har endret karakter ved at flere fritidsfiskere i dag enn tidligere fanger hummer og at fangstene derfor ikke rapporteres, er det ingen tvil om at næringen årlig går glipp av store inntekter når hummerbestanden ligger på et så lavt nivå som i dag. Etter at minstemålet ble økt fra 22 til 24 cm total lengde på Skagerrakkysten i 1992, har det vært ventet at bestanden skulle ta seg opp igjen. Den svake oppgangen en har sett de siste årene tyder på at ytterligere tiltak bør iverksettes for å sikre en positiv bestandsutvikling.

Vurderer ulike beskyttelsestiltak

Fiskeridirektoratet har nå nedsatt en arbeidsgruppe hvor også Havforskningsinstituttet deltar, som gjennomgår hensiktsmessige tiltak for å øke hummerbestanden. Blant de tiltakene som vurderes er et totalforbud mot fiske av rognhummer, økning

Hummer

Homarus gammarus

Utbredelses-, gyte- og beiteområde:

På stein- og grusbunn, helst hvor de kan lage sine huler med flere innganger. Vanligst fra 5–40 meters dyp. Langs kysten fra svenskegrensen til Trøndelag, og sporadisk i Nordland, for eksempel Tysfjord.

Alder ved kjønnsmodning: 5–7 år.

Størrelse ved kjønnsmodning:

76–85 mm ryggskjold (22 til 25 cm total lengde). Minst ved Hvaler, gradvis større mot vest og nord.

Maksimal alder: 60 år (engelsk eksempel).

Maksimal størrelse: Sjelden over 130 mm ryggskjold (35 cm total lengde).

Biologi: Spiser stort sett det den kommer over, spiker er funnet i magen! Kan ta fisk i bakholdsangrep. Yngel under 7 cm er aldri påvist i utbredelsesområdet. Bunnslår seg ved ca. 3–4 cm total lengde.

Larven har fire pelagiske stadier (juli–august), men bare de to første stadiene er funnet i planktonsurvey. Larvene i de to siste stadiene er dyktige svømmere.

av minstemålet, påbud om å innføre fluktåpninger i teiner samt ytterligere tiltak som kan redusere fiskepresset. Arbeidsgruppen vil levere sin endelige innstilling i løpet av 2007.

Havforskningsinstituttet har på oppdrag fra Fiskeridirektoratet utført en pilotstudie for å kunne gi svar på hvilken effekt fluktåpninger har ved teinefiske etter hummer. Dette er tilsvarende fluktåpninger som i dag brukes i Sverige. Under forsøket som ble utført i store akvarier var kalvene i teina lukket, slik at fluktåpningene var eneste rømmingsvei. Resultatene fra forsøket viste at 0%, 33%, 51% og 81% av

undermåls hummer, dvs. hummer under 24 cm, rømte fra teina etter ett døgn når fluktåpningene var henholdsvis 54, 56, 58 og 60 mm. Hummerforvaltningsgruppa vil nå ta stilling til om bruk av fluktåpninger skal innføres ved fremtidig hummerfiske på Skagerrakkysten. Fluktåpninger brukes allerede på Vestlandet (Figur 2.6.1).

Egne hummerreservater

19. september 2006 ble fire verneområder for hummer etablert på Skagerrakkysten av Fiskeri- og kystdepartementet. Marine verneområder (Marine Protected Area – MPA) dvs. områder som er stengt for alle typer fangstaktivitet, er blitt et sentralt tema innen økosystembasert forvaltning. Internasjonalt har det de siste 20 årene vært lagt ned en stor forskningsinnsats for å avklare hvilken betydning marine reservater kan ha for forvaltning av kystområder. Havforskningsinstituttet har de siste årene samarbeidet med lokale fiskere og fiskeriforvaltningen, og etableringen av verneområdene for hummer kan betraktes som et lite gjennombrudd.

Ett av reservatene ligger i Østfold (Kvern-skjær), ett i Vestfold (Bolærne) og to i Aust-Agder (Risør havn og Flødevigen). Innen reservatene utføres det nå forskningsarbeid for å måle effekten av fredningen, med andre ord få gode tall på hvor fort en hummerbestand bygger seg opp igjen. Dessuten gjennomføres også studier som kan hjelpe oss til å fastsette hvor store hummerreservatene bør være for å kunne ha en ønsket effekt. Blant annet utføres det feltforsøk der hummer av ulik lengde og kjønn er påmontert hydroakustiske merker, og datalagringsmerker (DST) som logger dyp og temperatur. På denne måten skaffer vi oss innsikt i hvor store arealer hummeren bruker gjennom året, og hvordan den vandrer mellom grunt og dypt vann.

Figur 2.6.1

Fluktåpninger i hummerteiner er et relevant forvaltningstiltak. *Escape vents in lobster pots is a relevant management initiative.*

European lobster in Norway

Up till the 1960s Norway accounted for some of the highest annual landings of European lobster in Northern Europe. Today this situation has changed dramatically, and the landings are now historically low. Even though there has been a small increase in catches since 2000, plans on how to protect the lobster more efficiently are now highly needed. The establishment in 2006 of four Marine Protected Areas (MPAs) at the coast of Skagerrak will probably prove to be an important tool in the work to secure the stock of European lobster in Norway.

Figur 2.6.2

Hummerfangster i Norge 1920–2006. *Norwegian lobster catches 1920–2006.*

